

Adana Merkez Park'ın Mekânsal Kalite Bağlamında Değerlendirilmesi

Evaluation of Adana Merkez Park in The Context of Spatial Quality

Özlem Büyüktaş¹ Mehmet İnceoğlu²

öz

Bu araştırma, Merkez Park'ın mekânsal kalitesinin belirlenen hipotezler doğrultusunda değerlendirilmesi amacıyla ele alınmıştır. Elde edilen sonuçlarla Merkez Park'ın mevcut durumunda kentsel kalitesinin gelişimine ve kıyı boyunca yapılacak olan projelere kentsel kalite açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmada, iki farklı yöntem kullanılmıştır. İlk adımda Gehl, Greene ve Nasar'ın kalite göstergeleri ile parametreler oluşturularak mekânın somut kalite göstergesi düzeyi belirlenmiştir. İkinci adımda ise PPS (Project Public Space) soruları çalışma amacına göre kullanıcılara aktarılmıştır. Sonuçlar, SPSS 29.0 programında belirlenen hipotezler doğrultusunda değerlendirilmiştir. Somut kalite göstergeleri- PPS anket sonuçlarından benzer sonuçlar elde edilmiştir. Somut kalite göstergeleri ve anket sonuçları ile elde edilen verilere bakıldığında Merkez Park'ın mekân kalitesi kullanıcı profili, gece kullanımı, nehir ve yeşil alan gibi doğal unsurların etkin bir şekilde kullanımı ile ve parkta yer alan aktivite çeşitliliği/sayısı, parkın kullanıcı profili, güvenliği, bakım- temizliği ilişkisi ile bağlantılıdır. Park alanında güvenliğin sağlanması, kullanıcı profilinin değişmesi ve temizliğin korunması, mekânsal kalitenin artmasına katkıda bulunmaktadır. Kıyı alanlarının düzenlenmesinde temel olarak bireylerin su ile etkileşimi ve kıyı kullanımının artırılması ele alınmaktadır. Bu ilişkinin doğru analiz edilmesi, Merkez Park'ın mekânsal kalitesinin artırılmasında oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Açık Alanlar, Kent Park, Kalite Parametresi, Adana, Merkez Park

ABSTRACT

This study was undertaken to assess the spatial quality of Adana Merkez Park in line with the established hypotheses. The results obtained suggest that Merkez Park, in its current state, is likely to contribute to the enhancement of urban quality and to support urban quality initiatives in future coastal projects. Two different methods were used in the study. In the first step, specific parameters were developed based on the quality indicators of Gehl, Greene, and Nasar, and the concrete quality indicator level of the space was determined. In the second step, the PPS (Project for Public Spaces) questions were administered to users according to the study's purpose. The results were evaluated using the SPSS 29.0 software based on the established hypotheses. The results from the concrete quality parameters and the PPS survey were found to be similar. When examining the concrete quality parameters and the data obtained from the survey results, it was determined that the spatial quality of Merkez Park is directly related to factors such as the effective use of natural elements (e.g., user profile, night use, river, and green space), the variety and number of activities in the park, the user profile, safety, and the relationship between maintenance and cleanliness. Ensuring safety, changing the user profile, and maintaining cleanliness all contribute to the improvement of spatial quality. In the planning of coastal areas, the primary consideration is the interaction of individuals with water and the increased use of the coastline. Proper analysis of this relationship is crucial for improving the spatial quality of Merkez Park.

Keywords: Urban Open Spaces, Kent Park, Quality Parameter, Adana, Merkez Park

¹ Yetkili Yazar: Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, obuyuktas@atu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4094-9603

² Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, mehmeti@eskisehir.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5264-8755

GİRİŞ:

Kamusal alanlar, bireylerin birlikte yaşamasını kolaylaştıran ve birbiriyle olan ilişkilerini düzenleyen ortak bir dünyayı temsil etmektedir (Madanipour, 2003). Kamusal alanlardaki aktivitelerin sunduğu fırsatlar, bireylerin başkalarını görmelerine, iletişim kurmalarına ve etkileşimde bulunmalarına olanak tanımaktadır. Sunmuş olduğu bu imkanlar ile kamusal alanlar kent için ilgi odağı olmaktadır (Gehl, 2011). Bireyler ve kent için önemli bir noktada olan kamusal alanların üç ana gereksinimi bulunmaktadır: Gerekli açık hava etkinlikleri için istenen koşullar; isteğe bağlı, rekreasyonel faaliyetler için arzu edilen koşullar; sosyal faaliyetler için gerekli olan koşullar. Bu gereksinimler, bireylerin kamusal alanlarda kolayca ve güvenle hareket etmesini, kent yaşamında zevk alabilmesini vb. sağlamaktadır (Gehl, 2011). Bu gereksinimlerin karşılanması için kamusal alanlardaki donatı elemanları, doğal öğeler gibi çeşitli unsurların etkin bir şekilde kullanılması oldukça önemlidir. Kamusal alanlar, içerisinde meydana gelen aktivitelerle, doğal unsurlarla, donatı elemanlarıyla bireylere temel ihtiyaçlarını karşılaması için fırsatlar sunmaktadır. İmaj, eğlence fırsatları, daha iyi topluluk yaşamı, desteklenen ekonomik kalkınma bu avantajlara örnektir (Uswah ve Wang, 2021). Kentsel yaşam kalitesinin artırılması için kent içerisinde bireylerin kullanabileceği rekreasyon alanlarının yer alması gereklidir. Parklar, içerisindeki bu olanaklar sayesinde kentsel yaşam kalitesinin artırılmasına yardımcı olmaktadır. (Aykal ve diğ., 2017). Su kıyısında da şekillenen kamusal açık alanlar bireyde huzur, sağlık, enerji gibi olumlu hisler oluşturmaktadır. Kamusal kıyı alanları etkin bir şekilde kullanılabilmesi sağlayan esnek ve modern çözümlerle bireyin su ile olan ilişkisine katkı sağlamaktadır. Gelecekte kıyıların öneminin artacağı, nüfus ve iklim şartlarının değişeceği ön görüşüyle bu alanların korunması, iyileştirilmesi önem arz etmektedir (Abay ve Erdönmez, 2021). Kıyı alanlarının kullanımının da başarılı mekânsal kalitenin sağlanması kamusal kalitenin sağlanabilmesi açısından oldukça önemlidir. Kıyı alanlarındaki düzenlemeler, yaşam kalitesinin artmasına yardımcı olmaktadır. Kıyı alanlarında yapılan nitelikli düzenlemelerle kentlerde önemli kamusal mekânların gelişimine katkı sağlanabilmektedir (Karasu, 2019). Buradan hareketle bu çalışmada, kamusal bir alan olarak parkların 'mekân kalitesi açısından irdelenmesi' doğrultusunda, kıyı şeridinde yer alan Adana-Merkez Parkı'nın mekânsal kalite üzerinden değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın amacının belirlenmesi için öncelikle Merkez Park'ı ele alan önceki çalışmalar incelenmiştir. Menderes (2009), "Adana Merkez Parkı Kullanım Yeteneği Üzerine Bir Araştırma" adlı yüksek çalışmada Merkez Parkı'nın kullanım yeteneği üzerine bir çalışma yapmıştır. Anket yöntemini kullanarak elde edilen sonuçlarda, bireylerin talep ettikleri kullanımları yetenek etki değerlerini saptayarak parkın kullanım yeteneğindeki olası artışın olabileceğini aktarmıştır. Karaca vd., (2015) "Parkların Kullanım Sonrası Değerlendirilmesine Analitik Bir Yaklaşım: Merkez Park, Doğal Park, Engelsiz Park Örneği" adlı çalışmada Merkez Park, Doğal Park, Engelsiz Park özelinde Kullanım Sonrası Değerlendirme yöntemi karşılaştırmalı bir sonuç elde etmiştir. Çalışma sonucunda park alanının yeterli büyüklükte olduğu fakat donatı elemanlarının, temizlik, çeşitlilik gibi özellikler bakımından yetersiz olduğunu dair bir sonuç elde etmiştir. Çorbacı (2020), "The Design of the Adana Yüreğir Coastal Park and its Role in The Planning of Urban Recreation Areas" isimli makale çalışmada, Merkez Park alanında Yüreğir Kıyı Park Tasarımı yapıldıktan sonraki dönemde çalışmasını ele almıştır. Parkın, Adana'nın kentsel yeşil alan sistemi içerisindeki fonksiyonu değerlendirilmiştir. Son olarak, Bertiz (2022) ise "Kent Parklarından Sağlanan Ekosistem Hizmetlerine Yönelik Algının İncelenmesi: Adana Merkez Park Örneği" yüksek lisans çalışmada Merkez Park'tan sağlanan ekosistem hizmetlerine yönelik algıyı Q metodolojisi yardımıyla ele almıştır. Çalışmada, kent parklarının iyileştirilmesi ile ilgili veriler elde ederek, ekosistem hizmetlerinin değerlendirilmesine yönelik sonuçlar ortaya çıkmıştır. Çalışmada; fonksiyon, kullanılan malzemeler, estetik tasarım ilkeleri gibi kriterlere dikkat edilmiştir. Çalışma sonucunda Merkez Park'ın gelecekte, kentin önemli simgelerinden biri olacağına dair sonuçlar elde edilmiştir. Görüldüğü üzere, Merkez Parkı ele alan çalışmalar, parkın kullanım yeteneği ve kullanıcı talepleri gibi farklı açılardan çalışma alanını değerlendirmiştir. Bu çalışmalar sonucunda Merkez Parkı'nın kullanıcı ihtiyaçlarına daha iyi cevap vermesi, ekosistem hizmetlerinin geliştirilmesi gibi çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Fakat, Merkez Parkı'nın mekânsal kalitesini ele alan kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır. Çalışmanın özgün yönü, kıyı kullanımındaki mekânsal kalitenin önemine vurgu

yaparak, Merkez Parkı'nın mekânsal kalitesini incelemesidir. Bu inceleme, hem kıyı boyunca yapılacak projelere ışık tutacak hem de mevcut durumda kıyı boyunca kullanılacak olan kamusal mekânların kentsel kalitesinin gelişmesine yardımcı olacaktır. Çalışma kapsamında ele alınacak olan hipotezler ise;

Hipotez 1: Somut Kalite Göstergeleri sonuçları ile PPS anket sonuçları arasında ilişki bulunmaktadır.

Hipotez 2: Kamusal açık alanları kullanan bireylerin demografik özellikleri, mekânsal kalite parametrelerini etkilemektedir.

1. Kuramsal Çerçeve

Kentler, yaşayan bir organizma gibi sürekli olarak değişen, gelişen ve dönüşen bir yapıya sahiptir. Değişken bir özelliğe sahip olan kentler hem toplumları şekillendirmiş hem de toplumlardan etkilenmiştir. Birbirini besleyen bu ilişkide, tampon görevi gören mekânlardan birisi ise kamusal alanlardır. Kamusal alanlar sayesinde kentler daha yaşanabilir, daha dinamik bir özelliğe sahip olmaktadır (Uzgören ve Erdönmez, 2017). Sennett, kamusal alanları, zaman içinde evrimleşen, biçimlenen insan yaratımı olan bir fenomen şeklinde tanımlamaktadır. Ona göre kamusal alanlar; tanıdıklarla, yabancıların oluşturduğu ve çeşitli insanları içerisine alan alanlardır (Sennett, 1996). Kamusal alanlar olarak ele alınabilen parklar, kentte yaşayan tüm bireylerin, ihtiyaçlarına yanıt verme, bireylerin rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılama, kentsel organizasyonu şekillendirme, bireylerin çevresine olan ilgiyi arttırma, toplumsal bilinci ortaya çıkarma, kentsel organizasyonları şekillendirme, kentte özel- kamusal alan dengesini sağlama, kent hayatının olumsuz koşullarının insan üzerindeki etkisini azaltma gibi çok yönlü özelliklere sahiptir. Çok çeşitli yapısından dolayı kent parkların gerek mekânsal gerek yaşamsal kalitesinin kısacası kalite kriterlerinin arttırılması oldukça önemlidir (Karakaya ve Cengiz, 2019).

1.1. Kentsel Kalite Kavramı

Çeşitli bilim alanları bakımından ele alınabilen kalite kavramı, birçok araştırmacı tarafından ele alınan çalışmalarda, makro ve mikro düzeyde bütün organizasyonların gelişim hakkındaki yaklaşımların odak noktasıdır (İnceoğlu ve Aytuğ, 2009). Günümüze kadarki süreçte kentsel mekânda kalite kavramı üzerinde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda çeşitli kalite parametreleri ortaya konulmuştur. Greene (1992), insan yerleşimi için bir çevrenin verimli bir şekilde düzenlenmesi ve planlanmasının teknik ve becerilerinin kullanılmasıyla başladığını ifade etmektedir. Tasarımın disiplinler arası bir kavram olduğunu, bu kavramın dini, kültürel, psikolojik, sosyoloji gibi birçok alanı içerisine aldığını aktarmaktadır. Tasarımın çok yönlü bir yapıya sahip olması, tasarımı deneyimleyen kişilerin fiziksel, psikolojik, sosyolojik açıdan ihtiyaçlarını da karşılama gerekmektedir. Greene (1992) kalite kavramını dört ana başlıkta ve dört ana başlığa bağlı olan parametrelerle açıklamıştır. Bu parametrelerde; İşlev: Tasarım her yönden kullanışlı olmalıdır. Düzen: Tasarım, kolay bir şekilde anlaşılabilir olmalıdır. Kimlik: Tasarım ayırt edici ve tanımlanabilir olmalıdır. Çekim: Tasarım memnun edici ve çekici olmalı şeklinde sıralanabilir. Her bir parametre kendi içerisinde bağlantı, emniyet, uyumluluk, açıklık, devamlılık, odak, canlılık gibi belirli kavramlar yer almaktadır.

1975 yılında kurulan ABD merkezli "Kamusal Mekânlar İçin Proje Şirketi" PPS (Project for Public Spaces), "Bir yeri başarılı kılan nedir?" sorusu doğrultusunda pek çok kamusal mekânı incelemiş ve bir yerin başarılı olması için dört ana parametre belirlemişlerdir. PPS tarafından belirlenen parametreler, erişilebilirlik ve bağlantılar: süreklilik, yakınlık, yaya aktivitesi, erişilebilirlik; konfor ve imaj: binaların durumu, sağlık düzeyi, temiz ve güvenli çevre; kullanım ve aktiviteler: eğlence, etkin tasarım, canlılık, sürdürülebilirlik; sosyallik: etkileşim, iş birliği, hoşgörü şeklinde sıralanabilir. Bu parametreler ve bu parametrelerin içerisinde barındırdığı kriterler; ölçülemeyen nitelikler ve ölçülemeyen niteliklere sahiptir (Şekil 2). PPS, belirlemiş olduğu parametreleri; "...Diyagramdaki 'yer olarak' adlandırılan daireyi bildiğiniz bir yer olduğunu hayal edin: bir sokak köşesi, bir oyun alanı, bir binanın dışındaki bir meydan... O yeri kırmızı halkadaki dört kriterle göre değerlendirebilirsiniz. Bu ana kriterlerin dışındaki halkada, bir yeri yargılayabileceğiniz bir dizi sezgisel veya nitel yön vardır. Bir sonraki dış halka, istatistik veya

2. Materyal ve Yöntem

2.1. Materyal:

Merkez Park, Yüreğir Bölgesi'nde; Fuzuli Caddesi, Mustafa Kemal Paşa Bulvarı, Turhan Cemal Beriker Bulvarı ve Seyhan Nehri arasında kalan bir alandır. Güneyde Sabancı Merkez Camii ile kuzeyde Galleria Alışveriş Merkezi, doğuda Sheraton Grand Adana Oteli arasında şekillenmektedir (Şekil 1). Merkez Park alanının kent içerisinde tarihsel süreçte kullanımına bakıldığında narenciye ağaçlarının olduğu yeşil bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Adana Yüreğir Kıyı Park Projesi ile Merkez Park tasarlanmıştır. Proje, Seyhan Nehri kıyısında aktif bir yürüyüş yolu ile kurgulanmıştır (Çorbacı, 2020: 719-724).

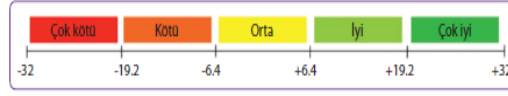
Şekil 1. Çalışma Alanı ve Yakın Çevresi (Google Earth, 2022)

Geniş bir alan içerisinde yer alan Merkez Park, Adana Lezzet Festivali, Portakal Çiçeği Festivali gibi festivallere ev sahipliği yapmaktadır. Park içerisinde yaya yolları, amfi tiyatro, çocuk parkı, festival alanı, piknik alanı, heykel, otopark gibi kentsel donatı/ mekânları bulunmaktadır.

2.2. Yöntem:

Çalışmanın belirlenen amaçlar doğrultusunda yürütülmesi için iki farklı yöntem kullanılmıştır. Farklı iki yöntem kullanılması karşılaştırmalı sonuçların elde edilmesine yardımcı olacaktır. İlk adımda, somut kalite göstergeleri ile Merkez Park'ın kalite bağlamın değerlendirilmesi yapılmıştır. Literatürde somut kalite göstergeleri ile mekânsal kalitenin sayısal bir veri olarak değerlendirildiği çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalarda, ele alınan mekânların, kalite parametrenin kriterlerini ne derece yansıttığına dair sayısal bir değer elde edilmesini sağlamaktadır. Belirlenen parametrelere '+2, +1, -1, -2' değerleri verilerek alanda olumlu ve olumsuz etkenler tespit edilmeye çalışılmıştır. +2 değeri istenilen özelliklerin sağlanmış olduğunu; -2 değeri ise istenilen özellikleri sağlamadığını ifade etmektedir. Bu şekilde değerlendirilen bir mekân maksimum +32; minimum -32 değer olmaktadır. Bu aralık beş eşit parçaya bölünerek çok kötü, kötü, orta, iyi, çok iyi" düzeyleri için değer aralıkları oluşturulmuştur (Uzgören ve Erdönmez, 2017:46-53). Bu çalışmada ise Merkez Park'ın somut kalite göstergeleri bağlamında değerlendirilmesi için Gehl (2011), Greene (1992) ve Nasar (1989)'ün kalite göstergeleri temel alınmıştır (Üretilen parametreler için bkz: Tablo 2).

Şekil 2. Kalite Düzeyini Belirlemede Değer Aralıkları (Kaynak: Uzgören ve Erdönmez, 2017)

İkinci aşamada ise PPS (Project Public Space) soruları çalışma alanına ve kalite parametrelerine uygun olacak şekilde park kullanıcılarına sorulmuştur. Anket katılımcılarının sosyo-demografik yapılarına dair tanımlayıcı istatistikler uygulanmıştır. İlgili analizin sonuçlarına göre katılımcıların %52,3'ü kadın, %47,7'si erkektir. Bu sonuç doğrultusunda, cinsiyet konusunda katılımcıların eşit dağıldıkları söylenebilir. Yaş açısından bakıldığında, katılımcıların büyük bir kısmı 18-25 yaş (%53,9) arasında yer almaktadır, bunu sırasıyla 35 yaş ve üzeri (%23,4), 30-35 yaş (%11,7) ve 25-30 yaş (%10,9) izlemektedir. Eğitim durumu bakımından, katılımcıların çok büyük bir kısmının üniversite (%60,9) ve lisansüstü (%28,9) eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Yapılarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	n=128 (%)
Cinsiyet	
Kadın	67 (%52,3)
Erkek	61 (%47,7)
Yaş	
18-25 yaş aralığı	69 (%53,9)
25-30 yaş aralığı	14 (%10,9)
30-35 yaş aralığı	15 (%11,7)
35 yaş ve üzeri	30 (%23,4)
Eğitim Durumu	
İlkokul	1 (%0,8)
Ortaokul	1 (%0,8)
Lise	11 (%8,8)
Üniversitesi	78 (%60,9)
Lisansüstü	37 (%28,9)
Meslek	
Akademisyen	19 (%14,84)
Memur	8 (%6,25)
Mimar	9 (%7,03)
Öğrenci	58 (%45,31)
Diğer	5 (%26,56)

Çalışmanın güvenilirlik düzeyi göz önünde bulundurularak katılımcı seçim sürecinde içsel önyargılar, çatışan çıkar durumları ve kullanıcı algısı gibi etmenler dikkate alınmıştır. Bunun amacı, toplanan verinin kalitesini artırarak daha anlamlı ve gerçekçi sonuçlara ulaşmaktır. Örneklem büyüklüğünün 128 kişi olarak belirlenmesi, bu kriterlerin yanı sıra, Merkez Parkı kullanıcılarının demografik dağılımını temsil eden bir oranı yakalamak adına yapılmıştır. PPS soruları temel alınarak hazırlanan ankette elde edilen sonuçlar, SPSS 29.0 programında değerlendirilmiştir. İlk olarak, katılımcıların sosyodemografik yapılarına ve park ile ilgili sorulara verdikleri cevaplara ilişkin tanımlayıcı istatistikler uygulanmıştır. Ardından anket üzerinden yöneltilen likert tipi sorulara ilişkin geçerlik, güvenilirlik ve normallik testleri yürütülmüştür. Daha sonra, katılımcıların sosyodemografik durumlarına göre, parka ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığının incelenmesi için bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü ANOVA analizleri yapılmıştır. Son olarak, değişkenlere ilişkin korelasyon analizi ile çoklu doğrusal hiyerarşik regresyon analizleri uygulanmıştır. Bu analizlere ek olarak anket çalışmasında 'Merkez Park'ın sevdiğiniz yönü/ sevmediğiniz yönü' şeklinde iki farklı açık uçlu nitel sorular aktarılmıştır. Nitel olarak aktarılan bu sorulara verilen cevaplar, somut kalite göstergelerinin değerlendirmesinde nitel veri olarak kullanılmıştır.

2.2.1. Anket Sonuçlarının Güvenirlik Analizi:

Katılımcıların parka ilişkin algılarını ölçmek üzere yöneltilen soruların geçerlik güvenilir olması gerekmektedir. Bu nedenle, ilgili güvenilirlik ve geçerlik analizleri uygulanmıştır. Geçerlik için faktör analizi yapılmış, her sorunun faktör yükü kendi ölçeğine dağılmıştır. Geçerliğin ölçümünde KMO katsayısı ve Barlett'in Küresellik Testi sonuçları esas alınmıştır. Ankette yer alan tüm ölçeklerin KMO katsayıları 0,648 ile 0,818 arasında değişmektedir (Tablo 2). İlgili değerler 0,50'den yüksek olmasının geçerlik için yeterli olması sebebiyle (Kaiser, 1970:401-414) tüm ölçeklerin geçerlik şartının sağlandığını söylenebilir. Ayrıca, Barlett'in Küresellik Testi sonuçları tüm ölçekler için 0,000 düzeyinde anlamlıdır. Güvenirlik için esas alınan Cronbach Alpha katsayısına bakıldığında, tüm ölçeklerin değerleri 0,689 ile 0,895 arasında değişmektedir, bu değerlerin eşik değerden yüksek olması nedeniyle anketin güvenilir olduğu söylenebilir (Tablo 2). Sorulara ilişkin farklılık analizlerinin yürütülmesi için normallik varsayımının sınanması gerekmektedir. İlgili ankette yer alan soruların normal dağılım gösterip göstermediğini anlamak için Kline (2011:63) referans alınmıştır. Bu amaçla, soruların çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiş ve çarpıklığın mutlak 3; basıklığın ise mutlak 10'dan küçük olduğu görülmüştür. Bu sebeple, anket soruları normal bir dağılım göstermektedir.

Tablo 2. Ölçeklere İlişkin Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri

Değişkenler	KMO	Barlett'in Küresellik Testi	Güvenirlik (α)	Açıklanan Varyans
Erişim ve Bağlantı	.761	0.000	.816	%58,13
Konfor ve İmaj, Sosyallik	.669	0.000	.686	%52,11
Park Güvenliği	.818	0.000	.895	%76,53
Gece Park Kullanımı	.648	0.000	.854	%77,36
Kullanım ve Aktiviteler	.815	0.000	.868	%60,25

3. Bulgular

3.1. Somut Kalite Gösterge Değerlerinin Ele Alınması

Çalışmanın ilk adımında somut kalite gösterge değerleri ile Merkez Park'ın somut kalite değeri analiz edilmiştir. Analiz sonucunda mekânın kalite düzeyi erişim ve bağlantı parametresi bazında +6, orta; imaj ve sosyallik parametresi bazında +9, iyi; konfor ve kullanım parametresi bazında +6, orta olduğu

tespit edilmiştir. Merkez Park'ın erişim ve bağlantı kapsamında ele alındığında, park alanına toplu taşıma, özel araç, yaya gibi ulaşım alternatifi ile erişim sağlanabileceği görülmüştür. Bu kolay ve alternatifli erişim kullanıcılar tarafından "merkezi bir konumda bulunması ve parka ulaşım kolaylığı (12. Katılımcı); "ulaşım yönünden kolaylıkla ulaşılabilir (21. Katılımcı)" şeklinde değerlendirilmiştir. Aynı zamanda park alanı Fuzuli Caddesi, Turhan Cemal Beriker Bulvarı gibi önemli bağlantı noktalarının arasında kalması, parka düğüm noktası olma özelliğini kazandırmaktadır. Park çevresinde cadde ve bulvar sınırlarında herhangi bir ilişki kesen (parmaklık gibi) öge bulunmamasına rağmen; Seyhan Nehri ile ahşap çitlerle sınır çizilmiştir. Nehir ile bağlantı gondol gibi etkinliklerle ya da ahşap çıkmalar ile yapılmaktadır (Şekil 3). Katılımcılar, parkın nehir kıyısında olmasını nitel sorularda manzara, nehri yanında, nehirle bütünleşik olması, nehrin karşı yakasının da yeşil bir alan olması nedeniyle manzaraya etki ettiğini, bu özellikleri ile parkı sevdiğini aktarmışlardır. Kullanıcılar aynı zamanda nehri kıyısında olmasından dolayı gereken temizliğin yapılmadığını, nehirden gelen kötü kokuların meydana geldiğini ifade etmektedir (Tablo 3).

Şekil 3. Merkez Park-Seyhan Nehri ilişkisi (Kişisel Arşiv, 2022)

Tablo 3'te, Merkez Park'ın somut kalite göstergelerine ilişkin değerlendirme sonuçları yer almaktadır. Bu sonuçlar, yerinde yapılan gözlemlerle tespit edilmiştir. Tablo 3'teki değerlendirme sonuçları ile anket sonuçları birlikte incelenerek, Somut Kalite Göstergeleri ile PPS anket sonuçları arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır.

Tablo 3. Kalite Parametrelerinin Değerlendirilmesi

Kalite Parametreleri		Skala Değerlendirmesi				Açıklamalar
		-2	-1	+1	+2	
Erişim ve Bağlantı	Araç Ulaşımı					Park, kent merkezinde toplu, yaya ve kişisel araçlarla ulaşım kolay bir şekilde sağlanmaktadır. Park içerisinde kişisel araçların kıyı şeritte konumlandığı görülmüştür. Bu durum manzara ve kıyı şeridi kullanımı olumsuz etkilemektedir.
	Yaya Ulaşımı					
	Toplu Ulaşım					
	Bağlantı					
	Otopark					
Toplam Değer		+6 = ORTA				
İmaj, Sosyalik	Cazibe, Çekicilik					Park, festival, maraton koşusu gibi etkinliklerin yapıldığı dönemlerde bireyler için çekici olmakta ve sembolik bir anlam taşıdığı söylenebilir. Bu dönem haricinde sosyal ve seçmeli aktiviteler sınırlıdır.
	Seçmeli Aktivite					
	Sosyal Aktivite					
	Gerekli Aktivite					

	Tarihi Önem/İçerik				Park içerisinde market, büfe, dernek gibi çeşitli mekânlar bulunmaktadır. Park belirli saat aralığında kapsayıcı bir özellik gösterirken belirli zaman aralığında bu özelliğini yetersiz kalmaktadır.
	Kapsayıcılık				
	Mekânsal Çeşitlilik				
	Etkileşim				
	Sembolik Anlam				
Toplam Değer		+9 = İYİ			
Konfor, Kullanım	Günün Her Saatinde Kullanım				Park, akşam saatlerinde yeteri kadar aydınlatmaya sahip olmadığı ve kullanıcı bakımından rahatsız edici kişilerin bulunması parkı günün her saatinde kullanmadığını, bunun sonucunda güvenlik parametresinin yetersiz kaldığı görülmektedir. Manzaranın nehir ile etkileşimi, araçlardan ve ahşap çitlerden dolayı kesintiye uğradığı tespit edilmiştir. Park alanında yeteri kadar yönlendirici ögenin bulunmadığı görülmüştür.
	Bakım ve Temizlik				
	Donatı Kalitesi				
	Donatı Çeşitliliği				
	Yönlendirme				
	Yeşil Alan Kullanımı				
	Nehir ile Etkileşim				
	Güvenlik				
	Farklı Amaçlarla Kullanımı				
	Yaya Kullanımı				
	Bisiklet Kullanımı				
	Araç Kullanımı				
	Manzara				
Toplam Değer		+6 = ORTA			

Parkin araç kullanımına açık olmasından dolayı otopark ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Park içerisinde bu ihtiyaç karşılanmaya çalışılmıştır. Bu ihtiyacın karşılanması için kullanılan kıyı şeridi kıyı-birey etkileşimi için olumsuz bir sonuç oluşturmaktadır. Kullanıcılar bu durumu ankette yer alan nitel sorularda "Kıyı şeridinde park eden araçlardan dolayı trafik sıkışıklığı" (13. Katılımcı); "Kendi aracıyla gelenler için otopark sıkıntısı (64. Katılımcı);" elektrikli ya da motorlu araçların kontrolsüz hareketleri (122. Katılımcı)" şeklinde açıklamışlardır. Park alanında yeteri kadar yaya kullanımı için yolların bulunması, bu yolların yeşil doku ile güçlendirilmiş olması önemlidir. Parkın yeşil alan olması itibari ile doku olarak çevresinden farklılaşmaktadır. Farklılaşmayı kullanıcılar "şehrin merkezinde doğal bir alan (4. Katılımcı);" "şehrin yeşil alan ihtiyacının bir kısmını karşılaması (95. Katılımcı)"; şeklinde yorumlamaktadır. Geniş bir yeşil doku üzerinde yayılım gösterse de Merkez Park içerisinde yeteri kadar yönlendirici öğelerin olmaması, kullanıcı tarafından parkın kullanımını zorlaştırmaktadır. Katılımcılar, bu durumu "Yaya yürüyüş yolu karışık ve düzenli değil. Yol bitiminde karşınıza yeşillik alan çıkıyor bazı yerlerde ve ağaçlandırma daha fazla olmalı (125. Katılımcı); düzensiz bir yerleşim planı olması hoşuma gitmiyor (1. Katılımcı); çok fazla bir işleve sahip değil. Etkinlik olduğu zaman bir ruhu oluyor fakat normal vakitlerde tercih edilecek bir alan değil (21. Katılımcı); merkez içerisinde çok büyük bir alanda yer alıyor fakat tanımsız alanları, donatısız bölgeleri, kıyı ile etkileşimin az olduğunu düşünüyorum (69.

Katılımcı)" şeklinde ifade etmektedir. Merkez Park içerisinde çeşitli mekânlar bulunmaktadır. Dernekler, market, yeme-içme, festival alanı, spor alanları gibi çeşitli mekânların olması park içerisinde seçmeli ve sosyal aktivite çeşitliliğini olumlu yönde etkilemektedir. Park, genel olarak öğlen saatlerinde, hafta sonlarında ve festival zamanlarında daha yoğun kullanılmaktadır. Akşam saatlerinde kullanımın az olması güvenlik açısından birtakım problemlerin olduğunu da göstermektedir. Katılımcılar, nitel sorularda güvenlik ile ilgili ifadeler de kullanmışlardır. Bu ifadeler de güvenlikle ilgili çıkan problemlerin nedeni kullanıcı kesimi ve gece aydınlatmasının yetersiz kalmasından kaynaklandığı görülmektedir.

Somut kalite göstergeleri ile anket sorularına verilen cevaplar arasında büyük çoğunlukla benzer sonuçlar aldığını söylemek mümkündür. Kullanıcılar, erişim ve bağlantı konusunda parkı olumlu bulurken; imaj, sosyallik ve konfor, kullanım konusunda olumsuz özelliklerin bulunduğunu tespit edilmiştir.

3.2. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Ankette katılımcılara parkta geçirdikleri vakit, parkı kullanma amaçlarına dair sorular yöneltilmiştir. Bu sorulara ilişkin dağılımlar Tablo 4'te gösterilmektedir. İlgili sonuçlar incelendiğinde, katılımcıların büyük bir bölümü parkta ortalama bir saat geçirmektedir (%37,73), bunu takiben katılımcıların %21,01'i iki saat, %20,75'i yarım saat ve %19,49'u 10-15 dakika geçirmektedir. Hangi sıklıkla parkı kullandıklarına ilişkin verilen cevaplara bakıldığında, katılımcıların çoğunluğu parkı nadiren (%56,61) kullanmaktadır. Katılımcıların %5,14'ü ise parkı her gün kullandığını ifade etmektedir. Hangi saat aralığında kullandıklarına dair soruya ise katılımcıların yaklaşık yarısının parkı öğleden sonra (%49,56) kullandığı görülmektedir, bunu takiben en çok kullanım ise öğlen (%20,68) vakti olmaktadır. Ayrıca katılımcıların büyük bir kısmı toplu taşıma (%38,49) ve kişisel araç (%35,21) ile parka gelmektedir. Son olarak, kullanım amacı açısından bakıldığında, katılımcıların %31'68'i parkı geçiş alanı olarak kullanmakla birlikte, %27,72'si dinlenmek ve %24,25'i arkadaşları ile buluşmak için kullanmaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların Parka İlişkin Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	n (%)
Merkez Parkı'nda ne kadar vakit geçiriyorsunuz?	
10-15 dakika	31 (%19,49)
Yarım saat	33 (%20,75)
Bir saat	60 (%37,73)
İki saat	35 (%21,01)
Merkez Parkı ne kadar sıklıkla kullanıyorsunuz?	
Nadiren	77 (%56,61)
Ayda bir	24 (%17,64)
İki haftada bir	18 (%13,23)
Haftada bir	10 (%7,35)
Her gün	7 (%5,14)
Merkez Parkı hangi saat aralıklarında kullanıyorsunuz?	
Sabah	18 (%7,75)
Öğlen	48 (%20,68)

Öğleden sonra	115 (%49,56)
Akşam	43 (%18,53)
Gece	8 (%3,44)
Merkez Park'a hangi araç(larla) geliyorsunuz?	
Yaya olarak	43 (%20,18)
Bisiklet ile	8 (%3,75)
Kişisel araç ile	75 (%35,21)
Toplu taşıma ile	82 (%38,49)
Binbin, martı vb.	5 (%2,34)
Merkez Parkı hangi amaçla kullanıyorsunuz?	
Dinlenmek	56 (%27,72)
Arkadaşlarla buluşmak	49 (%24,25)
Spor aktiviteleri için	16 (%7,92)
Geçiş alanı olarak	64 (%31,68)
Diğer	17 (%8,41)
<i>Not: Katılımcılar birden fazla seçeneği işaretlediklerin dolayı toplam sayı farklılık gösterebilir.</i>	

Çalışmada katılımcıların parka dair algılarının anlaşılması için beş ayrı başlık halinde toplamda 22 soru yöneltilmiştir. Tablo 5'te bu sorulara ilişkin tanımlayıcı istatistikler gösterilmektedir.

Tablo 5. Ölçek Maddelerine Dair Tanımlayıcı İstatistikler

	Ortalama	Standart Sapma
Erişim ve Bağlantı		
Parka her çeşit araçla ve toplu taşıma ulaşım kolaydır.	3,43	1,208
Parka yaya olarak ulaşım kolaydır.	3,23	1,293
Park çevresinde park etmek için yeterli park etme alanı mevcuttur.	2,65	1,140
Parka herkes erişebilir. (özellikler engelli bireyler için)	3,22	1,086
Park okunaklı bir özelliğe sahiptir. (yönlendirme, yön bulma vb. özellikler)	3,11	1,131
Konfor ve İmaj, Sosyallik		
Park güvenli bir mekândır.	2,19	1,010
Park engelli bireyler içinde uygundur.	3,07	1,044
Parkı gece de kullanabilirim.	1,86	1,085

Parkta kendimi huzurlu hissediyorum.	2,94	1,121
Park güvenli değilse nedenleri nedir?		
Hırsızlık, gasp ve şiddet olaylarının çok oluşu	3,02	1,552
Farklı kullanıcı gruplarının rahatsız etmesi ve gerilim yaratması	3,16	1,778
Uyuşturucu kullananlar ve evsizlerin çokluğu	2,98	1,597
Park içerisinde kör noktaların oluşması	3,10	1,664
Park'ı gece kullanılmıyorsanız nedenleri nedir?		
Gece aydınlatması yetersiz	2,91	1,648
Rahatsız edici kişiler olması	3,09	1,944
Güvenlik	2,93	1,945
Kullanım ve Aktiviteler		
Parkta yeteri kadar donatı elemanı mevcuttur.	2,87	1,007
Park temizdir.	3,30	1,097
Park çekici bir özelliğe sahiptir.	3,44	1,128
Park kent bütünüyle uyumlu bir özelliğe sahiptir.	3,54	1,064
Parkta yeteri kadar aktivite yapılmaktadır.	2,73	1,112
Park kentliye hitap etmektedir.	3,09	1,160
<i>Not: Toplam gözlem sayısı 128 kişidir.</i>		
<i>Yuvarlamadan dolayı yüzdelik değerler %100 geçebilmektedir.</i>		

Buradan görüleceği üzere, erişim ve bağlantı ölçeğinde yer alan sorular arasında katılımcıların en memnun kaldıkları durumun parka araç ve toplu taşıma ile ulaşımın kolay olduğuna (Ort=3,43) ilişkindir, en az hoşnut oldukları durumun ise yeterli park etme alanının mevcudiyetine (Ort=2,65) dairdir. Konfor ve imaj, sosyallik ölçeği bakımından ise katılımcılar parkın engelli bireyler için uygun (Ort=3,07) olduğunu düşünürken, gece kullanımına uygun olmadığını (Ort=1,86) düşünmektedir. Park güvenliği ile ilgili olarak en büyük sorunun parkın içerisinde farklı kullanıcı gruplarının rahatsız etmesi ve gerilim yaratması (Ort=3,16) olduğu görülürken, uyuşturucu kullanan ve evsizlerin çokluğunun (Ort=2,98) diğerlerine göre daha düşük bir sorun olduğu görülmektedir. Parkın gece kullanılmama sebepleri arasında en önemli faktör rahatsız edici kişiler olması (Ort=3,09) iken, gece aydınlatmasının yetersizliğinin (Ort=2,91) diğerlerine nazaran daha önemsiz olduğu söylenmektedir. Son olarak, kullanım ve aktiviteler ölçeğine ilişkin sorulara bakıldığında, katılımcılar parkın kent bütünüyle uyumlu bir özelliğine sahip olduğunu (Ort=3,54) düşünmektedir ancak parkta yeteri kadar aktivite yapılmadığını (Ort=2,73) belirtmektedir (Tablo 5).

Tablo 6. Cinsiyete İlişkin Farklılık Analizi

Değişkenler	Erkek (61) Ort ± S.S.	Kadın (67) Ort ± S.S.	t	p
Erişim ve Bağlantı	3,44 ± 0,93	2,85 ± 0,77	4,007	0,000
Konfor ve İmaj, Sosyallik	2,65 ± 0,78	2,4 ± 0,74	1,849	0,033
Park Güvenliği	3,04 ± 1,55	3,1 ± 1,35	- 0,251	0,401
Gece Park Kullanımı	2,8 ± 1,72	3,14 ± 1,54	- 1,206	0,115
Kullanım ve Aktiviteler	3,32 ± 0,92	3,03 ± 0,77	1,925	0,028

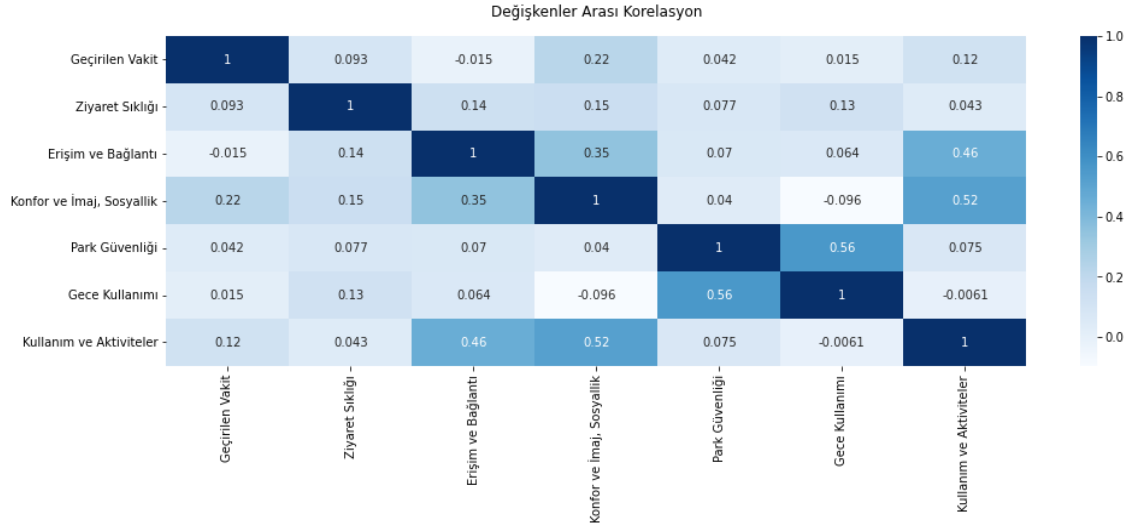
Katılımcıların parka ilişkin algılarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığının anlaşılması için bağımsız örneklem t-testi yürütülmüştür (Tablo 6). İlgili sonuçlar incelendiğinde, erişim ve bağlantı ölçeği açısından cinsiyete göre ($t_{126}=4,007$, $p<0,001$) farklılık bulunmaktadır. Buna göre, erkeklerin (Ort=3,44, s.s.=0,93) erişim ve bağlantı sonuçlarına ilişkin ortalamaları kadınlarınkine (Ort=2,85, s.s.=0,77) göre daha yüksektir. Benzer şekilde konfor ve imaj, sosyallik açısından da cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık ($t_{126}=1,849$, $p<0,05$) bulunmaktadır. Sonuçlara göre erkeklerin (Ort=2,65, s.s.=0,78) ortalaması, kadınlar ortalamasından (Ort=2,4, s.s.=0,74) daha yüksektir. Son olarak kullanım ve aktiviteler açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık ($t_{126}=1,925$, $p<0,05$) bulunmaktadır. Sonuçlar incelendiğinde, erkeklerin (Ort=3,32 s.s.=0,92) ortalaması, kadınlar ortalamasından (Ort=3,03, s.s.=0,77) daha yüksektir.

Tablo 7. Yaşa İlişkin Farklılık Analizleri

Değişkenler	18-25 n=69	25-30 n=14	30-35 n=15	35 üstü n=30	F	p
Erişim ve Bağlantı	3,13	3,14	2,90	3,22	0,411	,746
Konfor ve İmaj, Sosyallik	2,48	2,14	2,56	2,73	2,034	,113
Park Güvenliği	2,99	3,80	2,13	3,35	1,457	,009
Gece Park Kullanımı	3,04	3,40	2,22	2,97	1,457	,230
Kullanım ve Aktiviteler	3,03	2,89	3,36	3,47	2,697	,049

Katılımcıların parka dair algılarının yaşa göre nasıl farklılaştığını anlamak için tek yönlü ANOVA analizi yapılmıştır (Tablo 7). Analiz öncesinde, tüm ölçekler için varyansların homojenliği varsayımı sağlanmıştır. İlgili analiz sonuçlarına bakıldığında, park güvenliği açısından katılımcıların yaş aralıkları arasından istatistiki olarak anlamlı bir farklılık ($F_3=1,457$, $p<0,01$) bulunmaktadır. Bu farklılığın hangi yaş aralıkları açısından gerçekleştiğini anlamak için Tukey post-hoc testi gerçekleştirilmiştir. İlgili analiz sonucuna göre, 25-30 yaş aralığında yer alan katılımcıların ortalaması, 30-35 yaş aralığında olan katılımcılara göre daha yüksektir. Ayrıca, 35 ve üstü yaşa sahip katılımcıların ortalamaları 30-35 yaş aralığında olan katılımcılara göre daha yüksektir. Ek olarak, kullanım ve aktiviteler açısından yaş aralıklarına göre istatistiksel anlamlılıkta farklılık ($F_3=2,697$, $p<0,05$) bulunmamaktadır. Ancak, Tukey testi sonucunda anlamlılık bulunamamıştır.

Şekil 4. Değişkenler Arası Korelasyon Analizi

Değişkenler arasındaki ilişkilerin anlaşılması için korelasyon analizi yürütülmüştür (Şekil 4). İlgili analiz sonucuna göre konfor ve imaj, sosyalilik değişkeninin, parkta geçirilen vakit ($r=0,22$, $p<0,05$), erişim ve bağlantı ($r=0,35$, $p<0,01$) ve kullanım ve aktiviteler ($r=0,52$, $p<0,01$) değişkenleri arasında birlikte değişim ilişkisi olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Hiyerarşik Regresyon Analizi

Değişkenler	Model 1	Model 2	Model 3
Parkta geçirilen vakit	0,223*	0,229**	0,174*
Erişim ve Bağlantı		0,354***	0,158
Kullanım ve Aktiviteler			0,428***
F	6,610	13,297	19,189
R ²	0,050	0,162	0,301
ΔR^2		0,126	0,142
<i>Bağımlı Değişken: Konfor ve imaj, sosyalilik</i>			
* $p<0,05$, ** $p<0,01$, *** $p<0,001$			

Son olarak, konfor ve imaj, sosyalilik değişkenine etki eden faktörlerin belirlenmesi için hiyerarşik regresyon analizi yürütülmüştür (Tablo 8). Üç adımlı olarak gerçekleştirilen analizde, ilk olarak parkta geçirilen vaktin konfor ve imaj, sosyalilik üzerinde anlamlı bir etkisi ($\beta=0,223$, $p<0,05$) olduğu bulunmuştur. İkinci modelde erişim ve bağlantı değişkeni dahil edilmiştir, ilgili değişken analize eklendiğinde modelin açıklama gücünün arttığı görülmüştür. Ayrıca, erişim ve bağlantı değişkeninin bağımlı değişken üzerindeki etkisi ($\beta=0,354$, $p<0,001$) anlamlıdır. Son olarak üçüncü modele kullanım ve aktiviteler değişkeni dahil edilmiş ve modelin açıklama gücü önemli bir ölçüde artış göstermiştir. Bu modele göre, kullanım ve aktivite değişkeninin, konfor ve imaj, sosyalilik üzerinde istatistiksel etkisi anlamlılık ($\beta=0,428$, $p<0,001$) göstermektedir (Tablo 8).

SONUÇ:

Kentsel kalite kavramı, kamusal alanların daha etkin bir şekilde kullanılmasını, kamusal alanların etkin ve verimli bir şekilde düzenlenmesini, planlanmasını sağlamaktadır. Kamusal alan içerisindeki aktivitelerin çeşitliliği, kullanıcıların demografik özellikleri, kamusal alana erişim, kamusal güvenli olması gibi özellikler mekânın kalitesi etkileyen önemli unsurlardır. Kamusal kıyı alanlarının kentsel kalite parametreleri kapsamında ele alınması, kıyı alanlarının daha etkin şekilde kullanılmasını sağlayarak, kullanıcının kentsel yaşam kalitesinin arttırmasına ve kıyı boyunca kamusal alanların gelişimine katkı sağlayacaktır. Yapılan bu çalışmada, Merkez Park'ın kalite göstergeleri ile ele alınarak, anket ve kalite gösterge değerleri ile veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Bu veriler doğrultusunda çalışmada belirlenen hipotezlerin geçerliliğine dair cevaplar aranmıştır.

Hipotez 1. Somut Kalite Göstergeleri sonuçları ile PPS anket sonuçları arasında ilişki bulunmaktadır: Somut kalite göstergeleri- PPS anket sonuçlarından benzer sonuçlar elde edilmiştir. Kullanıcılar, Merkez Park'ın erişim ve bağlantı parametresi bakımından, mekânı 'kaliteli' olarak değerlendirirken; somut kalite göstergeleri ile elde edilen sonuçlarda bu değer +6 (Orta Derecede Mekân Kalitesi) denk geldiği görülmektedir. Diğer bir benzerlik ise Konfor-Kullanım başlığı altında yer alan Güvenlik, Aktiflik kriteridir. Bu kriterler, mekânın kalitesini olumsuz yönde etkilemekte ve +6 (Orta Derecede Mekân Kalitesi) değerini almasına neden olmaktadır. Benzer sonuç, anket verilerinde de elde edilmektedir. Anket sonuçlarında Merkez Park'ın güvenlik açısından kullanıcıların kullanım süresini ve saatlerini etkilediği tespit edilmiştir. Aktiflik kriterinde ise parkın festival zamanlarında daha çok kullanıldığı, diğer zamanlarda ise aktivite çeşitliliğinin az olmasından dolayı kullanım süresi ve sıklığının az olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen benzerliklerden dolayı somut kalite göstergeleri ile PPS anket sorularının bir arada kullanımı kalite bağlamında yapılacak olan sonraki çalışmalar için de kullanılabileceğini söylemek mümkündür.

Hipotez 2. Kamusal açık alanları kullanan bireylerin demografik özellikleri, mekânsal kalite parametrelerini etkilemektedir. Bu hipotezin ele alınabilmesi için kalite parametreleri ile demografik analizler arasındaki ilişkiler değerlendirilmiştir. Örneğin, güvenlik algısında demografik farklılıkların etkisini belirlemek amacıyla analizler yapılmıştır. Somut kalite göstergelerinde kullanıcı kitlesi nedeniyle İmaj-Sosyallik parametresi altında 'yaşlı, çocuk, kadın gibi her kesimden kullanım' ilkesi +1 değer almıştır. Kullanıcılar, ankette yer alan nitel sorularda parkı kullanıcı kitlesi açısından 'olumsuz' olarak değerlendirmiştir. Nicel olarak değerlendirilen sorularda ise farklı kullanıcı gruplarının park kullanıcılarını rahatsız etmesi (Ort: 3,16) olarak hesaplanmıştır. Diğer bir sonuç, gece kullanım parametresidir. Merkez Park'ını kullanan bireylerin rahatsız edici kişiler nedeniyle gece kullanımı hakkında değişkenlikler bulunmaktadır. Anket sonuçlarına göre, parkın gece kullanılmama nedenleri arasında yetersiz gece aydınlatması, rahatsız edici kullanıcılar ve güvenlik unsuru yer almaktadır. Katılımcılar, ortalama 3,09 değerle rahatsız edici kullanıcılardan dolayı gece parkı kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Gece kullanımının cinsiyete bağlı olarak en çok kadın kullanıcılar tarafından (Ort: 3,14) tercih edilmediği tespit edilmiştir. Buradan hareketle, parkın her saat aralığında tüm kullanıcılara hitap etmediği anlaşılmaktadır.

Somut kalite göstergeleri, anket sonuçları ile elde edilen verilere bakıldığında Merkez Park'ın mekân kalitesi kullanıcı profili, gece kullanımı, nehir ve yeşil alan gibi doğal unsurların etkin bir şekilde kullanımı ile doğrudan ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Kıyı alanlarının düzenlenmesinde temel olarak ele alınan durum bireylerin su ile etkileşimi; kıyı kullanımının arttırılmasıdır. Bu ilişkinin doğru analiz edilerek Merkez Park'ın mekânsal kalitesinin arttırılmasında oldukça önemlidir.

Merkez Park'ın mekânsal kalitesi; parkta yer alan aktivite çeşitliliği/ sayısı, parkın kullanıcı profili, güvenliği, bakım- temizliği ilişkisi ile bağlantılıdır. Park alanında güvenliğin sağlanması, kullanıcı profilinin değişmesi, temizliğinin sağlanmasıyla mekânsal kalitenin artacağını da göstermektedir. Merkez Park'ın kalitesini etkileyen diğer bir unsur ise parkın mekânsal büyüklüğüdür. Parkın oldukça büyük bir alana yayılması parkın algılanmamasına ve yeteri kadar yönlendirici öğelerin bulunmamasından dolayı kullanıcıyı olumsuz etkilemektedir. Seyhan Nehri gibi oldukça güçlü bir doğal

verinin Merkez Park üzerindeki etkisinin sınırlı olduğunu söylemek mümkündür. Nehir, ahşap çitlerle park arasında sınır oluşturulmuş ve gondol yarışları gibi sınırlı etkinliklerle kullanıcı ile etkileşim halinde olduğu tespit edilmiştir. Nehir ile etkileşiminin artırılması Merkez Park'ın mekânsal kalitesinin arttıracağını söylemek mümkündür. Bu durum beraberinde kıyı şeritlerinin kullanımı arttırarak, kullanıcılarında sosyal hayat kalitesinin de artmasına neden olacaktır. Böylece, kamusal bir mekânın özelliği olan toplumun her kesimin hitap etme özelliğini de kazanmış olacaktır. Bu sayede kentli kendini bu mekâna ait hissederek, kendi istek ve doğrultusunda şekillendirebilecektir.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: Yazar / yazarlar, kendileri ve / veya diğer üçüncü kişi ve kurumlarla çıkar çatışmasının bulunmamaktadır.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul izni gerekli olmuştur. Bu izinler, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Etik Kurul Sayı: E-76907350-050.01.04-51875 Tarih: 03.01.2023 BAYEK kurulu kararı ile alınmıştır.

Finansal Destek: Bu çalışmada finansal destek alınmamıştır.

Teşekkür: (--)

KAYNAKÇA:

- Abay, E., Ve Erdönmez, E., (2021). Kent ile kıyı arasında kamusal mekân kalitesi Frankfurt – Main örneği, *Kent Akademisi*, 14 (4):1117-1136.
- Aykal, D. F., Erbaş, M., Ve Baran, M., (2017). Assessment of city parks in accordance with universal quality criteria; A case of Diyarbakır. *TMD Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi*, 4(10):304-321.
- Bertiz, D. (2022). Kent Parklarından Sağlanan Ekosistem Hizmetlerine Yönelik Algının İncelenmesi: Adana Merkez Park Örneği. Yüksek Lisans Tezi. İzmir Demokrasi Üniversitesi.
- Çorbacı, Ö. L. (2020). The design of the Adana Yüreğir Coastal Park and its role in the planning of urban recreation areas. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 22(3):717-725.
- Gehl, J. (2011). *Life Between Buildings, Using Public Space*. Islandpress.
- Greene, S. (1992). Cityshape: Communicating and evaluating community design, American Planning Association. *Journal of The American Planning Association*; Spring 1992; 58, 2; Academic Research Library.
- İnceoğlu, M., ve Aytuğ, A. (2009). Kentsel mekânda kalite kavramı. *Megaron*, 4(3). 131-146.
- Karaca, G. K., Gür, H., ve Ünal, M. (2015). Parkların Kullanım Sonrası Değerlendirilmesine Analitik Bir Yaklaşım: Merkez Park, Doğal Park, Engelsiz Park Örneği. Adana Kent Sempozyumu, Adana.
- Kaiser, H. F. A. (1970). Second generation little jiffy. *Psychometrika* 35(4):401-415.
- Karakaya, N. ve Cengiz, T. (2019). Yaşam kalitesinin arttırılmasında kent parklarının önemi: Eskişehir İli örneğinde incelenmesi. *Opus International Journal of Society Researches*, 14 (20). 1259-1283.
- Karasu, D. B. (2019). Mekânsal Kalite ve Yer Oluşturma Özellikleri Açısından Kentsel Kamusal Kıyı Düzenlemeleri İzmir ve Bodrum Örnekleri. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*: Guilford Publications.
- Madanipour, A. (2003). *Public And Private Spaces of The City*. Routledge. London And New York.

- Menderes, E. (2009). Adana Merkez Parkı Kullanım Yeteneği Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Nasar, J. L. (1989). Perception, Cognition And Evaluation of Urban Places. In I Altman And Eh Zube (Eds.) Public Places And Spaces: Human Behavior And Environment: Advances In Theory And Research. New York And London: Plenum Press.
- Özdemir, B. ve Ocakçı, M., (2017). Kentsel tasarım kriterlerinin mekânsal algısal atmosferi. *TMD Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi*. 11.
- Uswah, R. ve Wang, L. (2021). Waterfront public space planning on Krueng Aceh River in Banda Aceh-Indonesia. *Current Urban Studies*, 9(2). 218-226.
- Sennett, R. (1996). Kamusal Alanın Çöküşü. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Uzgören, G. ve Erdönmez, E. M. (2017). Kamusal açık alanlarda mekân kalitesi ve kentsel aktiviteleri ilişkisi üzerine karşılaştırmalı bir inceleme. *Megaron*, 12(1). 41-56.

(EN) EXTENDED SUMMARY

The concept of urban quality ensures the more effective use, organization, and planning of public spaces. Key factors influencing the quality of a space include the diversity of activities within the public area, the demographic characteristics of users, access to the public area, and the safety of the space. Addressing urban quality parameters within public coastal areas can lead to more effective use of these spaces, enhancing urban life quality and contributing to the development of public spaces along the coastline. In this study, quality indicators of Merkez Park are examined, and data are gathered through surveys and quality indicator values. The study seeks to verify the validity of the hypotheses established based on this data.

Research Problem: Public spaces located along water bodies evoke positive emotions such as tranquility and energy in individuals. The preservation and improvement of these areas are becoming increasingly significant considering the anticipated rise in coastal importance due to changing population and climate conditions. In this context, a study has been conducted to evaluate the spatial quality of Adana-Central Park, a public space situated along the coastline. The study is guided by the following hypotheses:

1. There is a relationship between tangible quality indicators and Public Space Survey (PPS) results.
2. The demographic characteristics of individuals using public open spaces influence spatial quality parameters.

Literature Review: The quality of public spaces that facilitate social interaction is crucial for urban dwellers' well-being. To enhance urban life quality, it is essential to provide diverse recreational opportunities within urban areas. Parks play a vital role in increasing urban life quality by providing such facilities (Madanipour, 2003: 206; Gehl, 2011: 15 and 31). By evaluating individuals' feelings and perceptions of the space, as well as the environment's quality, aesthetic values, physical characteristics, and available activities, we can determine its overall quality. To determine the purpose of the study, previous studies focusing on Merkez Park were reviewed. In their study, Karaca et al. (2015:2) compared the Post-Occupancy Evaluation method for Merkez Park, Doğal Park, and Engelsiz Park, and obtained a comparative result. As a result of the study, it was concluded that the parking area is sufficiently large, but the equipment elements are inadequate in terms of characteristics such as cleanliness and diversity. Çorbacı (2020:717) examined the study after the design of Yüreğir Coastal Park in the Merkez Park area. The park's function within Adana's urban green area system was evaluated. Criteria such as function, materials used, and aesthetic design principles were taken into account in the study. However, no study has evaluated Merkez Park's quality from a user's perspective. Merkez Park is located in Yüreğir Region, situated between Fuzuli Street, Mustafa Kemal Paşa Boulevard, and the Seyhan River. It spans a large area and features urban amenities such as pedestrian paths, an amphitheater, a children's playground, a festival area, a picnic area, sculptures, and parking lots. Merkez Park hosts various festivals, such as the Adana Taste Festival and the Orange Blossom Festival.

Methodology: According to the aim of the research, five hypotheses were developed and investigated in the study. These hypotheses were related to the relationship between the two methods used in the study, as well as the demographic users, activities, night use, and readability of Merkez Park. We used two different methods to evaluate Merkez Park's quality: concrete quality indicators and a survey-based assessment. The quality parameters were based on Gehl, Greene, and Nasar's quality indicators. These parameters were evaluated using a -2 to +2 attitude scale and then schematized. A score of +2 indicates that the desired specifications have been met, while a score of -2 indicates that the desired properties have not been met. The maximum score for a space evaluated in this way is +32, and the minimum score is -32 (Uzgören and Erdönmez, 2017: 46-53). In the second stage, we administered a survey to park users to evaluate their perceptions of Merkez Park's quality in terms of the working area and quality parameters. We analyzed the survey responses using the SPSS 29.0 program. We used descriptive statistics to examine the participants' socio-demographic structure and their answers to the park-related questions. We then conducted independent sample t-tests and one-way ANOVA analyses to determine whether there were significant differences in the participants' perceptions of the park based on their socio-demographic characteristics. Finally, we applied correlation and multiple linear hierarchical regression analyses to the variables.

Results and Conclusions: Concrete indicators of quality reveal that the spatial quality of Merkez Park is directly related to natural elements such as user profile, nighttime use, and the effective use of the river and green areas. The primary focus in the regulation of coastal areas is the interaction between individuals and water and increasing the use of the coastline. Accurately analyzing this relationship is crucial for enhancing the spatial quality of Merkez Park. The spatial quality of the park is associated with the variety/number of activities in the park, user profile, and the relationship between safety and maintenance/cleanliness. Ensuring safety in the park, changing the user profile, and maintaining cleanliness all contribute to increasing spatial quality. Another factor that affects the quality of Merkez Park is its spatial size. The extensive size of the park, coupled with insufficient directional elements, can negatively impact the user's perception of the park. It can be observed that the strong influence of the Seyhan River on Merkez Park is limited. The river is separated from the park by wooden fences and is only interacted with through limited activities such as gondola races. Increasing interaction with the river is expected to enhance the spatial quality of Merkez Park. This will also increase the use of coastal areas, leading to an improvement in the quality of users' social lives. As a result, Merkez Park will gain the characteristic of appealing to all segments of society as a public space. This will enable city dwellers to feel a sense of belonging to this space and shape it according to their desires and preferences.